

Laste hälbiva käitumise uuring (ISRD-3)

Sildid:

- [alaealised](#) [1]

Rahvusvahelise laste enesekohase hälbiva käitumise uuringu (International Self-Reported Delinquency Study ehk ISRD-3) peamine eesmärk on välja selgitada ja võrrelda omavahel tendentse alaealiste õiguserikkumiste toimepanemises ja kuriteo ohvriks langemises nii ajalises mõõtmes kui rahvusvaheliselt, tuua välja sarnasusi ja erinevusi.

ISRD-3 uuring teostati Eestis Justiitsministeeriumi rahastamisel. Uurimisgruppi kuulusid TÜ õigusteaduskonna lektor Anna Markina ja assistent Beata Žarkovski.

Lehe allosas on kättesaadavad uuringu raportid nii ISRD-2 kui ka ISRD-3 uuringu kohta. Samuti on allalaaditav ISRD-3 uuringu andmefail SPSSi jaoks.

Uuringu pressiteade:

Laste õiguserikkumiste arv on vähenenud, kuid ohvrikslangemine saenenud

Täna justiitsministeeriumis tutvustatud laste hälbiva käitumise uuring 2014 näitas, et võrreldes kaheksa aasta taguse ajaga on vähenenud 13-16aastaste laste arv, kes on elu jooksul toime pannud õigusrikkumisi. Samas on suurenenud laste arv, kes tõi välja kuriteoohvriks langemise.

„Laste õigusrikkumiste arvu mõjutavad enim suhted koolis ja kodus. Murettekitav on see, et 22 protsenti küsitletud lastest on langenud koolikiusamise ohvriks. Kui vaadata kuriteoohvriks langemist laiemalt, siis ligi 44 protsenti küsitletud lastest märkisid, et neile tungiti kallale koolis või kooliõuel. Seetõttu plaanitakse ka uues vägivalla vähendamise arengukavas koolikiusamise ennetusprogrammidele suuremat rõhku panna,“ ütles justiitsminister Andres Anvelt.

„Uuring tõestas veelkord, et peresuhted ja hooliv järelevalve on olulisimad kaitsefaktorid. Perevägivald – nii selle ohvrikslangemine, kui ka pealtnägemine – aga oluliseks riskifaktoriks. Seetõttu on karistusõiguse revisjonis raskendava asjaoluna sisse toodud kuriteo toimepanemine just lapse juuresolekul ning see on ka oluline Istanbuli konventsiooni allkirjastamiseks, mis on praegu justiitsministeeriumis ettevalmistamisel,“ ütles justiitsminister.

„Kuna seekord uuriti esimest korda ka vanemate välismaal töötamise seost laste õigusrikkumiste ja ohvrikslangemisega, siis saime kinnitust sellele, mida varem oskasime vaid aimata – perekorralduse muutus mõjutab laste õiguserikkumiste riski. Kuna vanemlik järelevalve on õiguserikkumiste riski puhul väga oluline, siis mõjutab vanemate välismaale tööleminek laste hälbivat käitumist just seetõttu, et iga neljas eesti noor jääb üksi koju, tema tegevuste üle puudub täiskasvanu silm ja koolid ei ole sellest alati teadlikud,“ lisas Anvelt. Uuringust selgus, et 17% vastanutest töötas üks või mõlemad vanemad välismaal.

Uuringu läbi viinud Tartu Ülikooli õigussotsioloogia lektor Anna Markina tõi välja, et kõige levinumaks laste õiguserikkumiseks on vägivallateod, enamalt kambakakluses osalemine või peksmine. Sagedasim riskikäitumine on alkohoolsete jookide tarvitamine. Võrreldes 2006. aasta uuringuga on alkoholi tarvitamine siiski noorte seas mõnevõrra vähenenud – kui 2006. aastal tunnistas ligi 86% lastest, et on elu jooksul alkoholi tarbinud, siis 2014. aastal oli sama näitaja ligi 68%. Langenud on ka poest asju varastanud noorte osakaal. Kui eelmises uuringus oli elu jooksul poest ja ostukeskusest varastanud üle 11% vastanutest, siis nüüd langes varastamise osakaal 8%-ni.

Ainuke õiguserikkumise liik, mille sagedus tõusis (3%), on narkootikumide vahendamine ja müük.

Rahvuste lõikes Eesti noorte õiguserikkumiste levikut uurides selgus sarnaselt 2006. aasta uuringule, et vene õppekeelega koolis vastanute hulgas oli rohkem õiguserikkumisi toime pannud noori kui eesti õppekeelega kooli noorte seas. Erinevused kahe grupi vahel on statistiliselt olulised peaaegu iga õiguserikkumise liigi puhul. Kehavigastuste tekitamine, mis kaheksa aastat tagasi oli pigem omane eesti noortele, on seekord rohkem levinud vene noorte seas. Ohvrikslangemise osas selgub uuringu andmetest, et kõige levinum on varguste ohvriks langemine, seda on kogunud üle 30% õpilastest. Võrreldes poiste ja tüdrukute ohvriks langemist võib märgata, et kontaktkuritegude ehk röövimise ja kallaletungi ohvriks langevad sagedamini poisid, samuti vihakuritegude puhul. Samas langevad tüdrukud rohkem ohvriks küberkiusamise ja varguste puhul.

Kallaletungi ja vihakuriteo ohvriks langeti kõige enam koolis või kooliõuel – 48% vihakuriteo ohvritest ja 44% kallaletungi ohvritest märkisid seda. Ohvrid tunnistasid, et 29% röövi sooritajatest olid alkoholijoobes ja 11% narkootikumide mõju all.

Kõige rohkem vihakuriteo ohvritest märkisid kiusamise põhjuseks „mõne muu isiksuse omaduse pärast“ (37%), st välimuse pärast, ülekaalulisuse pärast või muu iluvea pärast, sellele järgnes „sotsiaalse seisundi pärast“ (23%) ja keele pärast (22%).

Uuringu läbi viinud Anna Markina tõi välja, et nii laste õiguserikkumiste, kui ka ohvrikslangemise kaitsefaktoriks on head suhted vanematega ja see, kui vanem tunneb lapse tegemiste vastu huvi. Nendel lastel, kellel on vanematega head suhted, esineb õiguserikkumisi kaks korda vähem. Riskifaktoriks on aga vägivald peres ja vägivalda kasutamine lapse suhtes, samuti vanemate alkoholi- ja narkoprobleemid.

Laste hälbiva käitumise uuringu 2014 (ISRD 3) eesmärk oli kirjeldada õigusrikkumiste ja ohvriks langemise levikut ning esinemissagedust 7.-9. klassi õpilaste hulgas. Samuti sooviti selgitada, millised erinevad sotsiaalsed tegurid on seotud laste hälbiva käitumisega. Uuring viidi läbi detsembrist 2013 veebruarini 2014, kokku küsitleti 3631 õpilast nii eesti kui ka vene koolidest. Uuringu viis läbi Tartu Ülikool.

Allikas URL: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/isrd>

Lingid:

[1] <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/tags/alaealised>